

WOJEWODA OPOLSKI

Opole, 12 kwietnia 2024 r.

PS.I.431.9.2024.MP

**Pan
Sylwester Klimowicz
Kierownik Ośrodka Pomocy
Społecznej w Walcach
ul. Zamkowa 87
47-344 Walce**

Wystąpienie pokontrolne

I. Dane identyfikacyjne kontroli

1. Nazwa i adres jednostki kontrolowanej:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Walcach
ul. Zamkowa 87, 47-344 Walce

2. Podstawa prawna podjęcia kontroli:

art. 28. ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz.190) w związku z art. 10 ust. 10 i 13 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923) oraz w związku z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224)

3. Zakres kontroli:

- 1) **przedmiot kontroli:** realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w zakresie przyznawania jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu¹;
- 2) **okres objęty kontrolą:** od 1.07.2023 r. do dnia kontroli.

¹ Dalej nazywana „ustawą”.

4. Rodzaj kontroli: problemowa.

5. Tryb kontroli: zwykły.

6. Termin kontroli: 21 lutego 2024 r.

7. Skład zespołu kontrolnego:

- Mariola Puda – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu – kierownik zespołu kontrolnego;
- Jakub Krajewski – inspektor wojewódzki Oddziału Nadzoru i Kontroli Pomocy Społecznej w Wydziale Zdrowia Polityki Społecznej Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Opolu.

II. Ocena skontrolowanej działalności ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta

W wyniku kontroli **pozytywnie z uchybieniami** ocenia się działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Walcach² w kontrolowanym zakresie.

W toku kontroli badano następujące zagadnienia:

- prawidłowość upoważniania pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu³;
- zasadność przyznawania i odmowy przyznania jednorazowego świadczenia pod względem zgodności z obowiązującym prawem;
- sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania jednorazowego świadczenia;
- terminowość wypłacania jednorazowego świadczenia wnioskodawcom.

Zastrzeżenia kontrolerów dotyczyły:

- powołania w podstawie prawnej wydanej decyzji aktu prawnego, który nie obowiązywał w dacie wydania tej decyzji, co narusza art. 107 § 1 k.p.a.;
- uzasadnienie wydanej decyzji administracyjnej w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.

² Dalej nazywany „OPS w Walcach”.

³ Dalej nazywane „jednorazowym świadczeniem”.

Nie wniesiono zastrzeżeń w zakresie:

- prawidłowości upoważnienia pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie jednorazowego świadczenia.;
- sposobu i trybu postępowania w zakresie przyznania jednorazowego świadczenia;
- terminowości wypłacenia jednorazowego świadczenia wnioskodawcy.

Ustalenia kontroli.

Z danych przekazanych przez Kierownika OPS w Walcach wynika, że w okresie od dnia 1.07.2023 r. do dnia 21.02.2024 r. wydano 1 decyzję administracyjną przyznającą jednorazowe świadczenie. W okresie podlegającym kontroli nie wydano decyzji odmownej, od wydanej decyzji nie wniesiono odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Opolu, jak również nie pozostawiono żadnego wniosku o przyznanie jednorazowego świadczenia bez rozpatrzenia.

W okresie objętym kontrolą nie odnotowano przypadku przekazania wniosku do Wojewody Opolskiego w celu ustalenia czy mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

W trakcie kontroli weryfikacji poddano dokumentację 1 postępowania, w którym wydano decyzje orzekającą o przyznaniu jednorazowego świadczenia. Dokumentację objętą kontrolą sprawdzono pod względem zasadności przyznania prawa do jednorazowego świadczenia oraz sposobu i trybu postępowania w zakresie ustalania prawa do tego świadczenia.

1. Prawidłowość upoważnienia pracowników jednostki kontrowanej do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji w zakresie jednorazowego świadczenia

Zgodnie z art. 10 ust. 13 ustawy w związku z art. 20 ust. 2 i art. 3 pkt 11 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390) postępowanie w sprawie jednorazowego świadczenia prowadzi organ właściwy, którym jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, który na podstawie art. 10 ust. 13 ustawy w związku z art. 20 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych może upoważnić w formie pisemnej swojego zastępcę, pracownika urzędu albo kierownika ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy, a także inną osobę na wniosek kierownika ośrodka pomocy społecznej lub innej jednostki organizacyjnej gminy do prowadzenia postępowania i wydawania decyzji w tych sprawach.

W ramach realizacji zadania wynikającego z ustawy, Wójt Gminy Walce upoważnił Kierownika OPS w Walcach do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji w sprawach dotyczących przyznawania jednorazowego świadczenia (upoważnienie nr Or.0052.39.2018 z dnia 10.12.2018 r.). W okresie poddanym kontroli Wójt Gminy Walce upoważnił również jednego pracownika OPS w Walcach do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji w tych sprawach (upoważnienie nr Or.0052.20.2019 z dnia 15.07.2019 r.) oraz jednego pracownika OPS w Walcach do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących przyznania jednorazowego świadczenia z wyłączeniem wydawania decyzji administracyjnych (upoważnienie nr Or.0052.24a.2022 z dnia 1.06.2022 r.).

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

2. Zasadność przyznawania i odmowy przyznania jednorazowego świadczenia pod względem zgodności z obowiązującym prawem

Jednorazowe świadczenie zostało przyznane osobie, która spełniała warunki określone w art. 10 ust. 2 ustawy, w prawidłowej wysokości, tj. zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy.

Organ przyznał prawo do jednorazowego świadczenia, gdyż wniosek dotyczył dziecka posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy. OPS w Walcach dokonał także weryfikacji, czy spełniony został warunek wynikający z art. 10 ust. 5 ustawy, tj. czy kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, co potwierdzone było właściwym zaświadczeniem, o którym mowa w art. 10 ust. 6 ustawy.

Przyznanie prawa do jednorazowego świadczenia nastąpiło w formie decyzji administracyjnej. Decyzja zawierała wszystkie części składowe wymienione w art. 107 § 1 k.p.a. W podstawie prawnej decyzji organ przywołał przepisy k.p.a., ustawy, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie wzoru wniosku o jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu (Dz. U. z 2016 r. poz. 2234). Zastosowane w sprawie jednostki redakcyjne tych aktów prawnych zostały wskazane precyzyjnie, z wyszczególnieniem odpowiednio artykułów, ustępów, punktów i paragrafów. Organ przywołał jednak rozporządzenie w sprawie wzoru

wniosku o jednorazowe świadczenie, które nie obowiązywało już w dacie wydania decyzji. Zostało ono bowiem uchylone mocą § 3 Rozporządzenia Ministra Rodziny

i Polityki Społecznej z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie wzoru wniosku o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu (Dz. U. z 2023 r. poz. 211). To właśnie ten akt prawny powinien zostać przywołany w podstawie prawnej wydanej decyzji. W omawianym przypadku mamy do czynienia z wadą formalną decyzji administracyjnej polegającą na niezgodności jej brzmienia z wymogiem określonym w art. 107 § 1 k.p.a., w związku z czym zostało to uznane za uchybienie.

W poddanej kontroli sprawie organ sporządził uzasadnienie decyzji, które nie spełnia wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a. W uzasadnieniu faktycznym organ wskazał, że strona postępowania do wniosku dołączyła zaświadczenie z dnia 10.03.2023 r., z którego wynika, że u dziecka stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę. Jest to błąd merytoryczny w treści uzasadnienia, ponieważ po pierwsze, wniosek został złożony wcześniej, tj. w dniu 2.03.2023 r., a po drugie - przedmiotowe zaświadczenie zostało opatrzone datą wpływu do OPS w Walcach w dniu 13.03.2023 r. Jak wykazała analiza akt sprawy, strona złożyła wniosek z innym zaświadczeniem (z dnia 1.03.2023 r.), które nie spełniało wymogów określonych w art. 4 ust. 3 ustawy, natomiast później złożone zaświadczenie ten wymóg już spełniało. Natomiast w odniesieniu do uzasadnienia prawnego należy wskazać, że ogranicza się ono jedynie do przytoczenia treści przepisu art. 10 ust. 2 i 5 ustawy. Co istotne, organ przytacza treść wielu przepisów, które znalazły zastosowanie w sprawie dopiero w pouczeniu, co jest praktyką nieprawidłową, ponieważ powinny one znaleźć się w treści uzasadnienia prawnego wydanej decyzji.

Nierzetelnie sporządzone uzasadnienie decyzji skutkuje tym, że nie jest ono zrozumiałe dla strony i nie wie co kierowało organem, który podjął rozstrzygnięcie określonej treści. Zgodnie z art. 107 § 3 k.p.a. uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać co najmniej wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji z przytoczeniem przepisów prawa. Naczelnicy

Sąd Administracyjny w wyroku z 24 kwietnia 2018 r. sygn. akt I OSK 1351/16 podkreślił, że do naruszenia art. 107 § 3 k.p.a. dochodzi wtedy, gdy uzasadnienie decyzji nie zawiera wszystkich elementów, wymienionych w tym przepisie albo gdy mimo formalnej poprawności jego treść - ze względu np. na ogólnikowość stwierżeń i argumentów - nie pozwala na skontrolowanie poprawności rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym czyni w stopniu istotnie wątpliwym poprawność przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie.

Obowiązek sporządzenia uzasadnienia decyzji odpowiadającego wymogom określonym w art. 107 § 3 k.p.a. stanowi realizację w postępowaniu administracyjnym zasady przekonywania, określonej w art. 11 k.p.a. Stosownie do tej zasady, organ administracji publicznej obowiązany jest do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy. Elementem decydującym o przekonaniu strony co do trafności podjętego rozstrzygnięcia jest właśnie uzasadnienie. Natomiast zasada przekonywania nie zostanie zrealizowana, gdy organ pominięciem niektórych aspektów sprawy lub nie odniesie się do okoliczności istotnych dla danej sprawy. Wyrażona w art. 11 k.p.a. zasada przekonywania jest bardzo silnie związana z zawartą w art. 8 k.p.a. zasadą ogólną pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa. Prawidłowe uzasadnienie decyzji administracyjnej ma więc nie tylko znaczenie prawne, lecz także wychowawcze, bowiem pogłębia zaufanie uczestników postępowania do organów państwa, w tym przypadku – do organów administracji publicznej. Motywy decyzji powinny odzwierciedlać rację decyzyjną i wyjaśniać tok rozumowań prowadzących do zastosowania konkretnego przepisu prawa materialnego do rzeczywistej sytuacji faktycznej. Motywy decyzji powinny być tak ujęte, aby strona mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się organ przy załatwieniu sprawy. Z tego względu, w przypadku gdy rozstrzygnięcie decyzji pozostaje w sprzeczności z treścią uzasadnienia, w związku z zasadą ogólną wynikającą z art. 8 k.p.a. to mamy do czynienia z naruszeniem art. 107 § 1 i 3 k.p.a.

Wobec powyższego wnosi się zastrzeżenia w opisanym wyżej zakresie.

3. Sposób i tryb postępowania w zakresie przyznania jednorazowego świadczenia

Poddane kontroli postępowanie w sprawie przyznania jednorazowego świadczenia zostało wszczęte przez organ na wniosek strony. Poddana kontroli dokumentacja zawierała zgodnie z wymogami art. 23 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych w związku z art. 10 ust. 13 ustawy, prawidłowo wypełniony wniosek

zawierający dane dotyczące osoby występującej o przyznanie jednorazowego świadczenia, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL oraz adres poczty elektronicznej i numer telefonu, a także odpowiednie zaświadczenia, oświadczenia oraz dowody niezbędne do ustalenia prawa do jednorazowego świadczenia.

OPS w Walcach, prowadząc postępowanie w sprawie o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia zrealizował wynikający z art. 23b ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych obowiązek samodzielnego uzyskania lub weryfikacji odpowiednich informacji zawartych we wniosku.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

4. Terminowość wypłacania jednorazowego świadczenia wnioskodawcom

W poddanym kontroli przypadku wypłata jednorazowego świadczenia prawidłowo nastąpiła dopiero po doręczeniu osobie uprawnionej decyzji przyznającej prawo do tego świadczenia.

Wobec powyższego nie wnosi się zastrzeżeń w przedmiotowym zakresie.

III. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości oraz osoby odpowiedzialne za nieprawidłowości

W trakcie kontroli stwierdzono:

- 1. Uchybienie** dotyczące powołania w podstawie prawnej wydanej decyzji aktu prawnego, który nie obowiązywał w dacie wydania tej decyzji, co narusza art. 107 § 1 k.p.a.
- 2. Nieprawidłowość** dotyczącą uzasadnienia wydanej decyzji administracyjnej w sposób niewyczerpujący wymogów określonych w art. 107 § 3 k.p.a.

Nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli powstały w związku z:

- 1) niedostatecznym nadzorem Kierownika OPS w Walcach nad realizowanymi zadaniami;
- 2) niewłaściwym stosowaniem przepisów prawa procesowego przez osoby prowadzące postępowania w zakresie ustalania prawa do jednorazowego świadczenia.

IV. Kontrolę wpisano do książki kontroli prowadzonej w jednostce kontrolowanej pod nr 1/2024.

V. Informacja o zastrzeżeniach zgłoszonych do projektu wystąpienia pokontrolnego i wyniku ich rozpatrzenia

Jednostka kontrolowana nie wniosła zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

VI. Zalecenia lub wnioski dotyczące usunięcia nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania jednostki kontrolowanej

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami i nieprawidłowościami, na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli w administracji rządowej

zalecam:

- 1) zapewnienie prawidłowego wykonywania zadań realizowanych na podstawie ustawy poprzez zwiększenie nadzoru Kierownika OPS w Walcach nad zadaniami realizowanymi przez pracowników jednostki;
- 2) wydawanie decyzji administracyjnych zgodnie z zasadami wynikającymi z k.p.a.

VII. Na podstawie art. 49 oraz art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) proszę o przekazanie pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania, o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia, albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, w terminie **30 dni od dnia otrzymania niniejszego dokumentu.**

VIII. Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Z up. Wojewody Opolskiego

Ewa Pawlinów

Dyrektor

Wydział Polityki Społecznej